Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной апрелиин 15
понедельник
№ 87 (3088)

Сэн 10 мүнгэ

ТАСС-ын буруушаал

„Нью-Йорк таймс" гэжэ американска газетын Берлинскэ корреспондент болбол „Нарвигые оккупироваһан Германска сэрэгүүдэй олонхинь Ленинград ба Мурманска түмэр замаар ерэбэ" гэжэ мэдээсээ.

„Нью-Йорк таймс" газетын энэ мэдүүлгэ хадаа үнэн ушартай оройдоошье таараагүй ба провокационно ааша мүн болоно гэжэ ТАСС мэдүүлхээр найдагдаһан байна.

СКАНДИНАВИДАХИ ҺҮҮЛЭЙ СОБЫТИНУУД ТУШАА

Скандинавидахи событинууд ...гүжэжэ байна. Германиин военнэ позицине һүйдхэхэ зорилготой... скандинавска оронуудай нейтральна уһануудта Англи ба Франциин добтолон ороһоной ...үүлээр ба Германиин зүгһөө ...нтрхэмжээнэй абтаһанай һүү...лээр, Дани ба Норвеги болбол Германида ойротон дүтэлхэ баатай ...болоо байна. Дани, Даниин ба Швециин хоорондохи проливууд, Норвегиин гол портнууд хадаа германска сэрэгүүдээр эзэлэгдэн... Событинууд хадаа өөрынгөө ...тическа асасіэ үшөө хүрөөдүй, ...энэй тулада саг хэрэгтэй,— ...шье, Европодо болоһон шэнэ ...шомбайдалһаа зарим хэды ...сашагүй выводуудые мүнөө ...жэ болохо байна.

Германиин ябуулга хэдаа энэ ...арта баалагдажа хэгдэһэн бай...на гэһэн выводтэ, түбхын түрүүн... ерэхэ хэрэгтэй. Скандинавска ...оронуудай нейтралитедые, тиимэ хадаа суверинитедые эбдэлгэдэ, Норвегиин нейтральна уһануудые ...ипровалгада, руда ба хүдөө ...ахын продуктнуудые скандинавска оронуудһаа Германи тээшэ ...абаашалгые хорилгодо, военнэ ...ябуулгануудые Скандинавида ...абаашалгын политикада,—тиимэ хадаа германска сэрэгүүлэй тыл... орохо политикада харагдагша Англи ба Франциин түрүүшын ...ябуулгануудаар лэ,—германска ...сэрэгүүдэй Данида ба Норвегидэ ...добтолон оролго тохёолдуулагдаһан ...байгаа гэһэндэ һэжэг үгы байна. Англи ба Франци болбол Германиин военнэ позицине һүйдхэхые ...ба өөрынгөө позицине нилээд ...һайжаруулхые хүсэһэн байна. Германи болбол муу байдалда ...орохые хүсөөгүй хадаа, өөрынгөө ...зүгһөө контрхэмжээнүүдые абаха ...баатай болоһон байгаа.

Дани ба Норвегидэ өөрынгөө позицине бүхэжүүлэн, Германи болбол, ябажа байгаа дайнда Англи ба Франциин позицине ...нилээд һүйдхэжэ, өөрынгөө военно-стратегическа ба ажахын позицине мүн лэ нилээд ...һайжаруулаа гэһэндэ һэжэглэхээр ...шэ байна. Нарвигай, Тронгеймэй, Бергенэй, Ютландиин, мүн Швеци ба Даниин хоорондохи проливуудай, Германиин гарта ...ороо болбол Хойто далайдахи ...оршомбайдалые үндэһөөрэнь ...хубилгаба. Германска зэбсэгтэ ...хүсэнүүд хадаа Англиин уһан-...сэрэгэй базануудта ба промышленна центрнүүдтэ тон дүтэ хүржэ ...ерэ. Германиин авиационно хүсэнүүд болбол шэнэ аргабайдалые ...олба. Хойто Шотландиин уһанууудта англиёска уһан-сэрэгэй ...флодой аюулгүй байлгадань эсэс ...ерэбэ. Германи хадаа өөрыгөө англо-французуудай сохнатоһоо ...хамгаалан, контингент дээрээ ...өөрынгөө сэрэгүүдэй тылые ...хамгаа.

Англиин позицинуудта хохидол ...болон, Германиин ажахын позици...нууд тэрэшэлэн нилээд һайжараа. ...Урдань скандинавска модон, скандинавска эдеэ хоолой продуктнууд, ...мүн түмэр руда хадаа Англи тээ...шэ экспортировалагдадаг (эльгэг...дэдэг) байгаа. Мүнөө тэдэнэр хадаа Германи тээшэ экспортировалагдадаг болохонь.

Германи болбол Скандинави...да өөрынгөө ябуулгануудаар ...хоорондын эрхэнүүдые эбдэбэ. ...Тэрэ халаз добтолоһохогүйн ...тухайда Данитай баталһан догово...рой саарһанай таһархай болгобо ...гэжэ мэтээр хэлсэнэд. Теэд, Германиин интересүүдтэ хохидол болохо... скандинавска оронуудай суверенитедые Англи ба Франциин ...эбдэжэ бэ тэрээгээрээ, Германиин ...зүгһөө контрхэмжээнүүдые ...хэрэглүүлээд байһанайнь һүүлээр, Скандинавидахи германска ябуулга... зүб гү, али буруу байһан ...тухай үнэгүй гомодолые мүнөө ...тараха ябадал—энэ хадаа өөры...нгөө ...ээдэтэй байдалда оруулха ...гэжэ удхатай гээшэ. Дайн болбол өөрын логикотой байдаг, ...тэрэнь хадаа албүхы ондоо ...хүсэтэй байна. Хэрбээ ...энэ дайлалдагша талань нүгөө ...дайлалдагша талаа дараха гэһэн ...зорилготой хэмжээнүүдые абаа һаянь, энэ һүүлэйнь тала болбол, хэрбээ бэсэ өөрөө алахаа хүсөөгүй һаа, һанаа амархан һуужа шадахагүй байна.

Агуухэ дайлалдагша талануудай ябуулгын зам дээрэ ба дүтэшэдэр байһан, бага оронуудай „абсолютна нейтралитет" тушаа вывод мүн лэ эригдэнэ. Оньдой харуулһачай ёһоор, „абсолютна нейтралитет" болбол, хэрбээ тэрээниие хамгаалан барижа шадаха шадалтай реальна хүсэ үгы һаань, фантазм гээшэ. Теэд, бага оронуудта эгээ энэ хүсэнь дутана. Ехэ оронууд хадаа өөһэд хоорондоо үхэлэй дайниие ябуулжа байха ба бага оронууд хадаа нейтралитедэй тугаар халхалагдан, энэ дайнда балжажа байха, тиимэ оршомбайдал болбол таһаралтагүй удаан үргэлжэлжэ болохо гэжэ бодохо болоо һаа тэнэг ябдал болохо һэн. Дайн болбол, нейтральна ба завнсимобэшэ байхые оролдон, дайниие тон түйлайнь минимумдэ хүргэхые хүсэдэг, бага оронуудай шансые багадхана гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Эгээ иимэһээ, дайнай һужаралгада ба дэлгэрэлгэдэ туһалдаг, зарим баганууд нейтральна оронуудай политикые, бэсэ алаха гэһэн политикаһаа ондоогоор квалифицировалха аргагүй байна.

Скандинавидахи һүүлэй событинуудай ябасаһаа эли харагдажа байгаа, Англи ба Франциин зүгһөө Финляндида „туһаламжа" тушаа вывод мүн лэ һонирхолтой байна. Энэ юун гэһэн „туһаламжа" байгааб, ямар зорилгоор хэгдэһэн байгааб гэжэ мүнөө эли болоо. СССР-тэ эсэргүү Финляндида туһалхын тулада бэлэн болгогдоһон „экспедиционно корпус" бидэндэ бии гэжэ Чемберлен найдуулдаг һэн. Мүн лэ, СССР-тэ эсэргүү Финляндида туһалхын тулада бидэндэ өөрын „корпус" бии гэжэ, өөрынгөө ээлжээндэ, Даладье найдуулдаг һэн. Эдэ джентльменүүдтэ гансал нэгэ юумэн—эдэ корпусуудые Норвегеэр ба Швецеэр дамжуулан гаргаха эрхэ дутадаг байгаа. Эдэ „корпусууд" болбол, хэрбээ Финлянди хүрэхэ зорилгын тэдэндэ байһан һаань, 2-3 һараһаа доошо бэшэдэ, Финляндида үнэхөөрөө хүрэжэ шадаха һэн, теэд тиихэдэ финляндска сагаангвардейщина хадаа Советскэ сэрэгүүдээр эсэслэн бутасохигдоһон байха байһань элитэ. Тиимэһээ, эдэ „корпусууд" хадаа Норвегидэ ба Швецидэ заабол тогтошохо байгаа. Юунэй тулада? Юунэй туладаб гэхэдэ, Швеци ба Норвегиин зарим шухала стратегическа пунктнуудые эзэлхэ, эдэ оронуудые дайнда оруулха ба Германида эсэргүү шэнэ фронт байгуулахын тулада хэгдээ. Тиимэһээ, Англи ба Франци болбол Германида эсэргүү дайе үргэдхэхын тулада, большевигүүдтэй тэмэсэһэн хэбэртэйгээр, СССР-тэй тэмэсэхэ ба Финляндиие „хамгаалха" гэһэн лозунг доро, Скандинавида бүхэжэхые хүсэһэн байна. Советско-Финскэ мирнэ договорые баталалга болбол энэ махинациие (мэхэ гохыень) эбдэһэн ба Финляндиие „хамгаалха" баг, „дэлхэйн большевизмтэй" тэмэсэлэй баг өөрһөө мултальхалхыень Англи ба Францині баалаһан байна. Өөһэдтөө таарамжатай баг үгы болоод байхадаа, тэдэнэр болбол Англи ба Франциин зэбсэгтэ хүсэнүүдээр Норвегиин нейтральна уһануудые эзэлхэ тухайда, Скандинавиһаа Германи тээшэ товар абаашалгые зогсоохо тухайда, тиимэһээ, Скандинавиие дайнда оруулха тухайда асуудалые сэхэ ба элитэ табиха баатай болоһон байна. Финляндида „туһалха" тухай үгэшье гараагүй, ушарань, энэ „туһаламжа" болбол, тус баг үмдэжэ далдалагдаха аргын байһан сагта лэ хэрэгтэй байгаа. Мүнөө, үгэ хадаа Германида эсэргүү дайе үргэдхэхэ тухайда сэхэ ба, Советскэ Союзаар, тэдэнэй гарһаа мулта сохигдоһон, баг үгыгөөр хэлсэгдэжэ байна.

Энэ хадаа мүнөө арсалтагүй.

(„Известиин" түрүү бэшэг).

БУХЭСОЮЗНА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН НЭРЭМЖЭТЭ СОРЕВНОВАНИДА БҮГЭДӨӨРӨӨ ОРОЛСООБДИ

Хонхолой. (Телефоноор абтаба). Манай машинно-тракторна станциин партийна ба партийнабэшэ большевигүүд болбол максимовтанаар эхилэгдэһэн, Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соцсоревнованида бүгэдөөрөө оролсобо.

Бүхы тракторна отрядууд өөһэд хоорондоо социалистическа соревнованиин договорнуудые баталаа. Үйлэдбэриин бүтээсэнүүдые дээшэлүүлхэ, хабарай тарилгые богонихон болзор соо, дээдэ шанартайгаар дүүргэхэ, 1940 ондо гектар бүриһөө 13 центнеһээ доошо бэшэ ургаса хуряаха, мүнөө жэлэй сезон соо колесно трактор бүхэнөөр 800 гектарһаа доошо бэшэ хахалха, горючиин 16% экономилхо г.м. уялгануудые абаба.

Жэшээлхэдэ: МТС-эй №14 тракторна отряд хадаа колесно трактор бүхэндэ 900 гектар хахалха ба горючиин 16 проц. экономилхо, агротехникын бүхы заабариие наряар сахижа, газарай эдүүри хэхэ г. м. уялга абаад, №9 тракторна отрядые соревнованида урилһан байна.

Мүнөө үедэ, Ворошиловой нэрэмжэтэ ба „Путь Октября" колхозууд тарилгын урда тээхи эдүүриие ябуулжа байнад.

А. СОБОЛЕВ—орденто Хонхолойн МТС-эй директор.

Большевистскэ далайса эригдэнэ

Байгша апрелиин 7-ной үдэр, ВКП(б)-эйн Иволгын аймкомой бюро болбол Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ социалистическа соревнованиие бүхы колхозуудта, тракторна отрядуудай дунда дэлгэрүүлхэ тухай тогтоол абаһан юм. Тиихэдээ, максимовтанай хандалгые үргэнөөр зүбшэн хэлсэхыень Иволгын ба Саянтын МТС-үүдэй дирекциие, партийна организацинууд ба коммунистнарые уялгалһан байгаа.

Апрелиин 7-ной үдэрэй тэрэ бюро дээрэ байлсаһан, Иволгын МТС-эй директор нүхэр Г. А. Нетесов болбол нютаг дээрээ ерэһээр, максимовтанай хандалгые тракторнстнуудай дунда зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэхэ байһан аад, гурбан үдэр соо юушье хээгүй байба. „Энэ хүдэлмэри ябуулхаар хүдэлмэрилэгшэд дутана, тиимэһээ, соцсоревнованиие эмхидхэлгэ удаарана" гэжэ шалтаг барина. Энэ хадаа хүндэтэй шалтагаан бэшэ байһаниинь мэдээжэ.

Тус МТС-эй дирекци хадаа соревнованиин дэлгэрэлгые унжагаруулжа, удааруулжа байна.

Тиимэһээ, Иволгын МТС-эй дирекци ба тэндэхи партийна организаци болбол максимовтанай үүсхэлэй тон ехэ удхатанарые хүсэд ойлгожо, бүхы бригаданууд ба МТС-ээрээ Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соревнованида оролсожо, хүдэлмэреэ һайжаруулхын, XIV областной партийна конференциин тогтоолнуудые бэелүүлхын тула эрид хэмжээнүүдые дары абаха уялгатай.

Вас. Васильев.

Моридой хүсые хүсэдөөр хэрэглэхэ

Селенгын МТС-эй колхозуудай поле дээрэ тарилгын урда тээ газарые эдүүри үргэнөөр ябуулагдажа эхилээ.

Гэбэшье, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол „саг үшөө эртэ, яараһанай хэрэггүй" гээд, тарилгын урда тээхи эдүүрилгые ойротуулжа байна. Д-Убукунай сельсоведэй „Красный Октябрь" колхоз бүри һая болотор нэгэшье борозда хахалаагүй, горючаар хангаагүй, тиигээд гурбан тракторые дэмы барижа байгаа. Мүн, Иволгын аймагай, Оронгойншье сомоной колхозууд тарилгын урда тээхи эдүүрилгые ойротуулна.

Тарилгын газар дээрэ тракторна эдүүриин хажуугаар моринод хүсые хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр Жаргалантын сомоной, Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо 24 морин плугууд хахалалгада гараха аад, апрелиин 11 болотор хахалжа эхилээдүй.

Иимэ ушар Загастайн сомоной колхозуудташье үзэгдэнэ.

Мүнөө партийна, советскэ ба газартариалангай органуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилгонь—тарилгын хүдэлмэринүүдые удааруулангүй эхилээ ба ябуулга, тракторнуудай хажуугаар, моридоо хүсые зүбөөр хэрэглэлгэ болоно.

ВАС. Галданов.

ВКП(б)-эйн МОСКОВСКО ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДТЭ

Олонстаночнигуудай нинтэзаводской совещани эмхидхэгшэ, Л. М. Кагановичын нэрэмжэтэ, гүрэнэй подшипникова заводой партийна ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй инициативые ВКП(б)-эйн Московско городской комитедэй бюро һайшааба.

ВКП(б)-эйн МГК-гэй бюро болбол апрелиин 20 хүртэр Москвагай бүхы промышленна предприятинуудта олонстаночнигуудай совещани үнгэргэжэ, тэрээн дээрэ предприятинуудахи олонстаночнигуудай хүдэлөөн тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ ба тэрээниие саашадань улам хүгжөөхэ хэмжээнбуулгануудые харахыень ажахын, партийна ба профсоюзна хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Гашааин МТС) поле дээрэ.

О. Цыбиковэй Фото.

В. Барков ба Лисевичын зураг.
(ТАСС-ын фото-клише)

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 70 ЖЭЛ ГҮЙСЭҺЭНДЭ

ЛЕНИНДЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН НАУЧНА СЕССИ

Саратов, апрелиин 9 (ТАСС). Городой ажалшад болбол хүн түрэлтэнэй агуухэ гени Ленинэй түрэһөөр 70 жэл гүйсэһыень тэмдэглэлгэдэ һайнаар бэлэднэ.

Апрелиин 21-һээ 24 хүртэр, Чернышевскиин нэрэмжэтэ университедтэ, Лениндэ зорюулагдаһан научна сесси үнгэргэгдэхэ байна. „Ленин—историческа наука тухай" гэһэн темээр докладые СССР-эй Наукануудай Академиин член-корреспондент Панкратова хэхэ байна. Доцент Зевин болбол „Ленин—Советскэ засагай гадаада политикын үндэһэ һууринууд тухайда" гэһэн лекциие уншахань. Научна хүдэлмэрилэгшэд ба студентнүүд хадаа сесси дээрэ 20 докладуудые хэхэ байна. Университедэй научна библиотекэ ехэ выставкые эмхидхэнэ.

Общественнэ лекторидо „Ленинэй ажабайдал ба ажалъябуулгын гол шухала вехэнүүд тухай" лекци болохо байна.

АГУУЕХЭ ВОЖДИИН ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА

Ульяновск, апрелиин 10. (ТАСС). Ульяновскын ажалшад хадаа Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 70 жэлгүйсэһыень тэмдэглэхые һайнаар бэлэднэ.

Ажалшадай агуухэ вождь ба багшын ажабайдал ба ажал'ябуулгада зорюулагдаһан лекцинүүд ба доклaдууд предприятинуудта ба учреждениинүүдтэ үнгэргэгдэхэ.

Клубуудта, улаан булангуудта, ба Ленинэй нэрэмжэтэ номонуудай дворец соо, Ленинэй зохёолнуудай фотовыставка ба выставка эмхидхэгдэнэ. Симбирскэ гимназида, Ленинэй һурһан класста һуралсагшад воспоминанинуудтайгаар выступалха байна. Апрелиин 22-то, Ульяновскда, Владимир Ильичын памятнигые нээлгэ болохо.

ПАМЯТНИГУУДЫЕ БАЙГУУЛГА

Һаяар, оронэй хэдэн олон городуудта, Владимир Ильич Лениндэ зорюулагдаһан монументальна памятнигууд болхоогдохо байна. Владимир Ильичын түрэһэн нютаг Ульяновскда, искусствын гавьяата деятель Манизерэй проектээр хэгдэһэн памятнигай барилга дүүрэжэ байна. Тус скульптор болбол мүнөө Симферопольдо, Ленинэй памятнигые проектировалжа байна.

Ереван городто, Ленинэй памятнигые барилга бэлэдхэгдэнэ.

Энэ жэлдэ, Воронеж городто, Ленинэй памятник болхоогдохо байна. Скульптор Томский хадаа Молотов городто болхоогдохо, Ленинэй памятнигай проектированиие дүүргэнэ. Кубаниие ба Черноморие сагаангвардейскэ бандануудһаа сүлөөлһөөр XX жэлэй ойе тэмдэглэн, Краснодар городто Ленинэй памятник байгуулхаар шиидхэгдэбэ.

БМАССР-эй Совнаркомдо

Һаяхан, БМАССР-эй Совнарком болбол бусад областьнуудтаа манайда нүүжэ ерэгшэдые угталга тухай асуудал хэлсэбэ. Нүүжэ ерэгшэдэй байха гэрые ремонтолго, барилгые шухала материалнуудаар хангалга хадаа тон һулаар бэелүүлэгдэнэ. Мартын 15-да республика дотор мин 501 гэр баригдаһан ба зарим колхозууд шэнэнүүд барилгануудаа эхилээдүй байгаа. Илангаяа, Иволгын, Кяхтын, Мухар-Шэбэрэй, Заиграйн ба Хоринн аймагуудта гэрнүүдые ремонтолго тон муугаар ябуулагдана.

Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Зэдын ба Иволгын аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хадаа нүүжэ ерэгшэдэй бүлэнэртөө ошоходонь, тэдэнэртэй хамта өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые эльгээгээгүй.

Манай республикада 1000 бүлэнэр нүүжэ ерэхэ плантай аад, мүнөө 820 бүлэнэрэнь ерээ. Бусад 180 бүлэнэрэнь май һарада ерэхэ байна. Тиимэ ушарһаа, нүүжэ ерэгшэдэй бүлэнэрэй ерэхэһээнь урид гэхэ гү, али майн 1 болотор бүхы гэрнүүдээ ремонтолхо ба июлиин 1 болотор шэнэ гэрнүүдэй барилгануудые сүм дүүргэхэ шухала.

Нүүжэ ерэгшэдэй бүлэнэрөө абаад ерэхэдэнь, шухала хэрэгтэй промтоварнууд, посуданууд ба хозтоварнуудаар хангахыень Наркомторг нүх. Баханов ба Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ нүх. Сельверов гэгшэдые БМАССР-эй Совнарком уялгалба. Мүн, апрелиин 25 болотор нүүжэ ерэгшэдые угталгын тодорхой план БМАССР-эй СНК-гэй баталалгада табихыень БМАССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи нүүлгэлгын таһагай начальник нүх. Беловы уялгалба.

Нүүжэ ерэгшэдэй байха гэрнүүдэй барилгануудые тогтоогдоһон саг болзор сооо сүм дүүргэлгые түргэдхэхыень аймагуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэртэ даалгагдаба.

Б.-М. искусствын декадада бэлэдхэл

Арадай искусствые бүри хүсэтэйгөөр бадаруулха

Ленин—Сталинай партиин сэсэн хүтэлбэреэр, эрхэ сүлөө оложо, жаргалтай бүрин эдэлжэ байгаа бурят-монгол арад болбол культурна фронт дээрэ угаасхэ илалтануудые туйлаһан байна.

Колхозуудай ба гигант ехэ заводуудай дэргэдэ 495 клубууд, 200 библиотеканууд ба хэдэн олон улаан булангууд нээгдэбэ, тэдэнэр болбол ажалшадай амарха, һураха—тон ехэ центр болоо.

Өөрынгөө хүдэлмэриие һайнаар табижа шадаһан клубтай колхоздо, колхозникуудай культурна ажаһуудалань түргөөр хүгжэдэг ба ажал хүдэлмэринь һайнаар ябадаг байна.

Сэлэнгын аймагай, Тельманай нэрэмжэтэ колхозой клуб (даагшань нүхэр Найданов) архимаар хүдэлмэрилнэ. Клубайнь дэргэдэ, колхозникуудһаа бүридэһэн драматическа кружок байгуулагдаад хүдэлмэрилжэ байна. Энэ кружок хадаа колхозникуудтаа хэдэн пьесэнүүдые харуулаа.

Баргажанай аймагай, социалистическа культурын байшангай дэргэдэ 30 гаран хүнэй хабаадалгатай драматическа кружок эмхидхэгдээ. Энэ кружогойхид хадаа Н. Островскиин „Бедность непроч" гэжэ ба бусад олон пьесэнүүдые табижа, ажалшадые тон ехээр һонирхуулба.

Яруунын аймагай, Ульдургын сомоной, Молотовай нэрэмжэтэ колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Гомбоев) дэргэдэхи клубай ба уншалгын байшангай хүдэлмэри һайнаар табигдаихай. Клуб доторовь культурна ба сэнгэлиг. Эндэ колхозникууд олоороо сугларжа, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ. Мүн, шадабаритай колхозникуудай хабаадалгатай элдэб кружогууд хүдэлмэрилнэ.

Болохоор байгаа декада болбол Бурят-Монгол арадай дунда тон ехэ дэбжэлтэ үүсхээ, өөрынгөө уран һайханиие бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхынь тула хүсэ эршэ нэмээгээ.

Манай республикын зарим районууд декадада бэлэдхэлгээр тон ехэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Яруунын аймагай, колхозно хоор (дамбэшэ нүхэр Дугаровай хүтэлбэри доро) хүдэлмэрилжэ эхилһээр 4 һара үлүүтэй болобо. Эдэнэр болбол аймагайнгаа колхозникуудай дунда агитационно-массова хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Хүдэлмэреэ эхилһэнһээ хойшо, колхоз дээгүүр 20 концерт харуулаа.

Хойто-Байгалай аймагта, нүхэр Шангинай хүтэлбэри доро эвенкийскэ танецын кружок 25 хүнэй составтайгаар эмхидхэгдээд, эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Мүн, Тарбагатайн аймагай, Ехэ-Куналейн сомоной колхозникууд, өөһэдынгөө дундаһаа бэлигтэ хүнүүдээ шэлэн абажа, дуунай кружок эмхидхээ.

Уранһайханай бэрагдашагүй талаантай хүнүүд—дуушад, лимбэшэд, хууршад, үлигэршэд, мүнгэ-алтанай дархашуул, модон ба шэнай һылүүршэд олон. Эдэнэрые хүсэдөөр элирүүлэн, клуб бүхэнэй дэргэдэ хүсэтэ актив байгуулаад, мэргэжэлыень улам нарижуулха хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта, республика доторхи олон клубууд хүдэлмэреэ үшөө хүсэд һайнаар табижа шадаагүй байха юм.

Яруунын аймагай, Домныи сомоной „Улаан туя" колхоз муу бэшэ клубтай байбашье, тэрэнээ саг үргэлжэ суургадажархёод байдаг. Зарим аймагуудай арадай гэгээрэлэй таһагууд болбол клубуудай, уншалгын байшангуудай кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалда онсо анхаралаа табинагүй.

Мүн, республикын арадай творчествын Байшангай зүгһөө клубуудай дэргэдэхи уранһайханай кружогуудай хүдэлмэридэ туһалажа, заабари үгтэхэ ёһотой аад, үшөө хүсэд үгтэдэггүй ба олонхи аймагуудтай барисаагүй байһаар байна.

Клубууд, уншалгын байшангууд ба бусад политгэгээрэлэй учреждениинүүд болбол Бурят-Монголой искусствын декадада архимаар бэлэдхэн, уранһайханай кружогуудай хүдэлмэриие үндэр дээдэ хэмжээдэ табиха—нимэ хүндэтэ зорилготой.

Ц. НОМТОЕВ—
БМАССР-эй Арадай творчествын Байшангай директор.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫЕ ЭД ТОВАРААР ХАНГАХА

Яруунын райпотребсоюз болбол хабарай тарилгын үе соо, колхозуудые ба тарилгада хүдэлмэрилжэ байгаа колхозникуудые продуктаар ба товараар хангахын тулада бэлэдхэбэ.

Жэмэлхэдэ, Эгэтын адагай, Погромныи, Үхэрэй, Гүндын, Испигын ба Кондын сельпонуудай дэргэдэ 16 нүүдэл худалдаануудые нээхэ ба колхозуудай тарилгын бригада ба звено бүхэндэ үргэлжэ хүдэлхэ, талханай ларегууд эмхидхэгдэхэ байна.

Эдэ ларегууд болбол гансахан тарилгын үе соо хүдэлмэрилхэ бэшэ, харин пар хахалалгын ба тарна хурьалгын үенүүд соогуур үргэлжэдөө хүдэлмэрилхөөр хараалагдана. Гадна, тус райпотребсоюз хадаа, тарилгын үе соо 194000 түхэригэй эд бараа худалдаха плантай ба энэ товарнуудаа колхозуудай ба бригаданууудай хоорондо ябажа худалдаха байна.

Нүүдэл наймаае хангахын тула, колхозууд болбол унаагаар сельпонуудые хангаха ёһотой.

Мүн апрелиин 3-һаа, райпотребсоюз хадаа, огородой хүрэнгые колхозуудта хубаажа үгөө.

Энэ мэтэшэлэн, Хоринн райпотребсоюз хабарай тарилгада бага бэшэ бэлэдхэлтэй. Райпотребсоюз хадаа сахар, тамахи, крупа, оёмол хубсаһан, фуфайка, самса г. м. элдэб янзын хубсаһануудые хабарай тарилгын үедэ сельпонуудтаа гаргахын тула фондодоо хадагалаанхай.

Хоринн аймагай түрүү сельпонууд: Хоринн, Үдын ба Улаан партизанай сельпонууд хабарай тарилгада худалдаагаар хангахын тула талханай ларегууд ба нүүдэл худалдаанай будкануудые бэлэдхээ. Гадна, колхозуудые морпиной зэмсэгээр ба бусад материалаар хангаха байна.

Хабарай тарилгын үе соо, колхозуудта ба колхозникуудта зорюулагдаһан эд товарые ба продуктые зүбөөр хубаахын тула тус райпотребсоюзуудай ба сельпонуудай түрүүлэгшэнэр конкретнэ даалгануудые абаба.

Ц. Д.

Колхозникуудта 40 шэнэ гэрнүүд

Закамен. Цакирай сельсоведэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүх. Хандажапов) болбол хүдөө нютагуудые хүсэд болбосон болгохо тухай республиканска хүдэлөөндэ оролсоод, абаһан уялгануудаа бэелүүлжэ байна.

Энэ жэлдэ, тус колхозой колхозникууд хадаа шэнэ центртэ түбхинэн һуурижаха юм. Тэндэ, колхозникуудта 40 шэнэ гэрнүүд ба шэнэ баня, клуб гэхэ мэтэ баригдаха байна. Мүнөө, баригын тусхай бригада хүдэлмэрилнэ. Энэ бригада (бригадирань нүх. Дондок Сыренов) түргэн методээр 20 гэрнүүдые барижа дүүргэхэеэ байна.

Гэхэтэй хамта, колхозникуудай дунда агитационно-массова ба полит-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүд муугаар табигданхай. Тиимэһээ, зарим колхозникуудай ажалай дисциплинань һула.

Ажалай дисциплиные бүри һайжаруулхын түлөө тус колхозой правлени анхаралаа табиха ёһотой.

Ц. Дам.

Эрхим инициатива

Бичура. Гушадай эхин һургуулиин һурагшад хадаа колхозно полевуудһаа үндэр ургаса абахын түлөө 15 центнер үнэһэ колхоздо суглуулба. Гадна, тус һургуулиин һурагшад болбол хабарайгаа амаралтын үедэ сабшалангай шулуунуудые түүһэн байнад.

Д. А.

Хилын саана

Норвегидэхи военнэ ябуулганууд

Берлин, апрелиин 13. (ТАСС). Германска сэрэгүүд болбол Хегелиидэ город хүрэбэ гэжэ германска информационно бюро мэдээсэнэ. Норвежскэ сэрэгүүд эсэргүүсэлгэ хэнэгүй.

Нью-Йорк, апрелиин 13. Норвежскэ армиин штаб болбол коммюнике толилбо, тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: Осло-Фиорддо германска „Гнейзенау" гэжэ линкор, „Эмден" гэжэ крейсер ба хэды жэжэхэнүүд корабльнууд шэнгээгдэбэ гэжэ Ассошиэйтед пресс агентство дамжуулна. Мүн тэрэшэлэн норвежскэ хэдэн военнэ корабльнууд шэнгээгдээ. (ТАСС).

Лондон, апрелиин 13. (ТАСС). Французска флодой 20 шахуу военнэ корабльнууд англиска флодтой хамтаран, Норвегиин эрьедэхи тэрэнэй операцинуудта туһалалсана гэжэ Рейтер агентство мэдээсэнэ.

Лондон, апрелиин 13. (ТАСС) Англиска морской министерство болбол Норвегидэхи военна ябуулганууд тухай коммюнике дамжуулна: „Норвежскэ уһанууд дээрэ дайсанда эсэргүү англиска флодой ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр байна. Үсэгэлдэр, англиска уһан сэрэгэй ба агаарсэрэгэй хүсэнүүд болбол Бергендэ байгаа дайсанай военнэ корабльнуудые, дайнай зэбсэгүүдые абажа ябаһан транспортые ба судноннуудые бомбардировалба. Военнэ склад үгы хэгдэбэ, торпедно катерууд буудагдаба.

Нью-Йорк, апрелиин 13. (ТАСС) Юнайтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, англиска радиостанци болбол Стокгольмһоо норвежскэ верховно командованиин, доро дурсагдаһан мэдээсэлые абаба: „Немцүүд Осло городые ба город шадархи газарнуудые эзэлбэ. Норвежцүүд болбол Ослогой хойто зүгтэ ба зүүн-хойно байрлана. Немцүүд Кристиансанд, Ставангер, Берген, Тронхеймые контролирована, тэдэнэр Норвегиин урда хубиие эзэлһэн байна. Немцүүд Нарвигые эзэлнэ, норвежцүүд Нарвигын хойгуур байһан бүхы территориие эзэлнэ".

Агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, норвежцүүд болбол урагша ошоһон түмэр замай лининүүдые ба бүхы хүүргэнүүдые һандаргана. Норвежскэ сэрэгүүд Скорпес районд концетрировалагдана. Осло-фиордын зүүн хойно 20 мильдэ, Асхим районд, немецүүд ба норвежскэ сэрэгүүдэй хоорондо байлдаанууд болоно.

Агаарай тулалдаан

Лондон, апрелиин 13. (ТАСС). Үсэгэлдэр, англиска бомбардировщигуудай тон ехэ соединенинүүд болбол норвежскэ ба датска территориальна уһануудай райондо разведывательнэ нисдэлгэнүүдые хэһэн байна гэжэ англиска авиациин министерство мэдээсэнэ. Бомбардировщигуудай нэгэ соединени болбол Кристиансанд фиорддо нэбтэрэн ороһон ба германска военнэ корабльнуудые бомбодоһон байна. Англиска самоледууд хадаа противнигай хүсэтэ буудалгаар угтагдаһан байгаа.

Англиска самоледуудаар германска 4 истребительнүүд сохигдоо. Үшөө, 2 германска самоледууд үгы хэгдэһэн ба хэдэн самоледууд сохигдоһон байна. Англиска гэмтэлэнь 8 самоледууд болоно. Үшөө 2 самоледууд өөһэдынгөө база тээшэ ошохо замдаа хосорбо.

Нарвигта германска шэнэ сэрэгүүд ерэбэ

Берлин, апрелиин 13. (ТАСС). Германска информационно бюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, үнгэрһэн һүни Нарвигта Германска шэнэ сэрэгүүд ерэһэн байна.

Швецидэ Кут ерэбэ

Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Ньюгемидсвольдын правительствын министр Кут гэгшэ Швецидэ ерэһэн байна.

Рейтер агентствын буруушаал

Лондон, апрелиин 13. (ТАСС). Рейтер агентство болбол Шлезвиг—Гольштейн станциие англиска самоледуудаар бомбодоһон тухай германска информационно бюрогой мэдээсэлые буруушаана.

Норвеги дээгүүр агаарай байлдаан

Берлин, апрелиин 12. (ТАСС). Германска информационно бюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, англиска самоледууд болбол Норвежскэ эрье дээрэхи германска спорно пунктнуудые бомбодохые һэдэһэн байна. Һэдэлгээнь, противнигта тон ехэ гээгдэлтэйгээр сохигдоо. ... англиска бомбардировщигууд унагаагдаа.

Хүүгэдэй олимпиада

Һаяхан, Хоринн дунда һургуулида һурагшадай творчествын олимпиада үнгэргэгдэбэ. Энээн дээрэ уранһайханай 30 гаран элдэб номернууд харуулагдаа. 2-дохи классай һурагша Татаурова, һурагшад Пажанкова, Зяыкова, Балдоржиева ба Баяртуев гэгшэд тон һонирхолтой наадануудые харуулһан, дуу дуулаһан, шүлэгүүдые уншаһан байна.

Тус һургуулиин дэргэдэхи драматическа кружогууд хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулна. Кружок болбол радиодо хэдэн удаа выступалһан байна.

Хоринск.

ПРОФ. В. КУДРЯВЦЕВ
Улан-Үдын Пединститудай хэлэнэй кафедрые даагша

Ломоносов—лингвист

Петрын урда тээхи үедэ, 1700 он хүртэр, наукын, публицистика ба уранһайханай литературын хэлэн хадаа нэгэ гэбэл— церковно-славянска хэлэн, үгы гэбэл—ехэ славянизированна ород хэлэн байгаа. Энэ хэлэн хадаа тэрэ сагай, бэшэг мэдэхэ хүнүүдэй юрын хөөрэлдөөнэй хэлэнһээ ниилээд ондоо һэн.

Нагадахи Петрын эпохедо хуушан хэлэнэй традицинуудай эбдэрэлгэ ба ородой книгын хэлэнэй европеизациин шангадалга болоһон юм. Энэ процесс хадаа Нагадахи Петрын һүүлээршье үргэлжэлһэн байгаа. Энээнэй результадта, 18-дахи зуунай түрүүшын хахадай торшо соо, ородой бэшэгэй хэлэндэ (лексикадэ) грамматикада, орфографида, ехэ худхалаатай болож, литературын хүгжэлтэдэ ехэхэн һаад болоһон байна.

Иимэ ушарһаа, 18-дахи зуунай 40-50 онуудта, шэнэ литературна хэлые гуримшуулха тухай проблема хадаа тон серьезно ба шухала асуудал болоһон байна.

Хэрбээ национальна ород хэлэн гуримшуулагдаад ба нормировалагдаад байгаа һаань, хэрбээ ород хэлэнэй грамматикын байгуулагдаад байгаа һаань, агаа тиихэдэ литературна хэлэн дээрэ гэгээрэл дэлгэржэ, наука ба литература хүгжэжэ шадаха байна гэжэ М. В. Ломоносов һайтар мэдэдэг байһан юм.

Архангельска губернидэ, арадай дунда тураһан Ломоносов болбол хойто ородой наречиин бүхы бэлигыень, тодо һонорыень ба хурсыень багаһаа хойшо шудалһан байна. Ломоносов болбол, церковно-славянска хэлые гүнзэгыгөөр шудалан, ород хэлэ мэдэлгээ баяжуулһан байгаа.

Өөрынгөө эхэ оронойунэн патриот Ломоносов болбол ород хэлые ехэтэ сэгнэдэг ба тэрээндэ дуралдаг һэн.

Ород хэлые архимаар мэдэлгэ, дээдэ патриотическа мэдэрэл, ород хэлые нарижуулха хүсэл болбол „Российска грамматика" зохёолгынь стимул болоһон байна.

Энэ книга хадаа 1755 ондо, тодорхойлон хэлэбэл, түрүүшын ород университедэй үндэһэлһэн жэлдэ хэблэгдэһэн байна.

Грамматика хадаа зургаан бүлэгтэй байгаа: 1) хүнэй юрэнхы үгэ тухай; 2) российска хэлые зүбөөр уншалга ба бэшэлгэ тухай; 3) нэрэ тухай; 4) глагол тухай; 5) үгын туһаламжын ба служебно хубинууд тухай ба 6) үгын хубинуудай найруулга тухай.

Ломоносов болбол тус грамматика соогоо, ородой литературна үгые журамшуулха зорилгые табиһан байна.

Ломоносов болбол зүбөөр бэшэлгэдэ тон ехэ анхарал табяа һэн. ушарань, энэ асуудал хадаа тиихэ үедэ тон серьезно асуудалань болоһон байгаа. Орфографическа система байгуулха ниитэ зорилгонуудые тон элеэр ба зүбөөр найруулһан байна.

Энэ книга соогоо, Ломоносов болбол литературна зохёолой нормонууд тухайда асуудалые эгээн түрүүн табяа һэн.

Ломоносов болбол ород хэлэнэй речиин хубинуудай тодорхой ба гол түлэб зүб характеристикые үгэһэн ба үгын һүүлнүүд (залгаалтанууд), приставканууд ба суффикснуудай зүбөөр бэшэлгые тогтооһон байна.

Энээгээрээ, Ломоносов болбол ород хэлэнэй научна грамматикые эгээн түрүүн зохёоһон юм. Энээнэй урда тээ гансал церковно-славянска грамматика байгаа.

Ород хэлээр түрүүшын научна хүтэлбэриие байгуулга болбол тэрэ үедэ үнэхөөрөө гайхамшаг событи байһан юм.

„Российска хэлэндэ церковно книгэнүүдэй туһа тухай" гэһэн М. В. Ломоносовай нүгөө книгэнь 1757 ондо хэблэгдэһэн байна. Энэ хадаа тэрэ үеын ород литературна хэлэнэй хүгжэлтэдэ тон ехэ нүлөө үзүүлээ. Энэ статья соогоо, Ломоносов болбол церковно-славянска хэлэнэй (церковно книгэнүүдэй хэлэнэй) ба национальна ород хэлэнэй элементнүүдэй синтезэй (нэгэдүүлгын) идейнүүдые табяа һэн. Ломоносовай һаналаар, энэ хадаа ородой литературна хэлые баяжуулха ёһотой байгаа, ушарань, церковно-славянска хэлэн хадаа антична ба византийска (урда сагай) культурануудые, научно-философско терминүүд ба ойлгомжонуудые дамжуулагша болоно.

Синтезэй энэ идейһээ үндэһэлэн, Ломоносов болбол ородой книжна үгын гурбан стилиин теориие зохёоһон байна.

Дээдэ стиль болбол, Ломоносовай һаналаар, „славяно-российска, т. х. хоёр наречинүүд дээрэ хэрэглэгдэдэг ба дан ехээр хуушараагүй" үгэнүүдһээ бүридэхэ ёһотой. Героическа поэманууд, шухала материнууд тухайда прозаическа (сэсэн) үгэнүүд энэ стилеэр бэшэгдэхэ ёһотой байгаа.

Тиимэһээ, тусгаар байрай ушарнуудта дээдэ стилиие хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Дунда стиль болбол „ород хэлэндэ ехээр хэрэглэгдэдэг үгэнүүдһээ" бүридэхэ ёһотой. Театральна зохёолнууд, нүхэдэй стихотворно бэшэгүүд, сатиранууд, эклогууд, элегинүүд хадаа энэ стилеэр бэшэгдэхэ ёһотой.

Национальна-яриянай үгэнүүд ба найруулганууд хадаа бэшэгэй литературна хэлэндэ, тэрээнэй дунда стильдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо.

Доодо стиль болбол, Ломоносовай һаналаар, яриянай ба юрын хөөрэлдөөнэй үгэнүүдһээ бүридэхэ байна. Энэ стилеэр комеди, хүхеөлгын эпиграмма, дуун, нүхэдэй бэшэгүүд, юрын хэрэгүүдые найруулга бэшэгдэхэ ёһотой байгаа.

Хуушан книжнэ хэлэнһээ таһалдаагүйн тулада, церковно-славянска хэлэндэ зарим хэды буулта хэжэ, Ломоносов болбол шэнэ литературна хэлэ байгуулгада хабаадаха аргые ородой яриянай хэлэндэ олгоһон байна. Тэрэ үедэ энэ гурбан стильнүүдые тогтоолго хадаа прогрессивнэ үзэгдэл байгаа.

Церковно-славянска хэлэнэй ба российска хэлэнэй энэ синтез болбол, Ломоносовай һаналаар, гадаадын үгэнүүдэй ехээр нэбтэрэлгэһээ литературна хэлые хамгаалха ёһотой байгаа.

Ломоносов тон зүб хэлэдэг һэн: ондоо оронойүгэнүүдые ба терминүүдые ород хэлэн дээрэ оршуулха шухала. Ород хэлэн дээрэ ябабашье оршуулжа болохогүй, агаа тиимэ үгэнүүдые оршуулангүйгөөр орхихо. Российска хэлэндэ ехээр дэлгэрһэн ба ородуудта али болоһон, тиимэ үгэнүүдые оршуулһанай хэрэг үгы байна. Зүгөөр, иимэнүүд үгэнүүдтэ ород форма олгохо, т. х. тэдэниие ород хэлэнэй фонетика ба грамматикада тааруулха хэрэгтэй.

Өөрөө Ломоносов болбол ... үгэнүүдые ехэ оршуулдаг байгаа. Ород хэлэн дээрэ Ломоносовай оршуулһан, гадаадын олон үгэнүүд („закон движения", „равновесие тел", „удельный вес" г. м.) болбол научна хэрэглэлдэ бэхеэр ороо. Агуу ехэ эрдэмтэ хадаа ородой научна терминологидо баян нэмэлтэ оруулһан байна.

Ломоносовай филологическа ажалнуудай анализ болбол, тэрэ хадаа өөрынгөө сагай хэлэбэшэгэй гайхамшаг багша, ород хэлые һайтар мэдэгшэ мүн гэжэ харуулна. Ломоносов болбол агуу ехэ арадай байгуулһан ород хэлэнэй хүнгэнөөр ба хайша хэрэг хэрэглэгдэхые тасалдаггүй байгаа.

Теоретическа ажалнуудаараа ба практическа ажал ябуулгануудаараа, литератор ба эрдэмтэ Ломоносов болбол ород литературна хэлые шэнэ, дээдэ шатада табиһан байна. Ломоносов хадаа национальна ород хэлэндэ тэрэнэй хүгжэхэ үргэн замыень нээгээ. Ломоносовай агуу ехэ габьяанууд нэгэнь энээндэ байна. СССР-эй арадууд болбол агуу ехэ эрдэмтэеэ дурасхалые гүнзэгыгөөр мүнхэлнэ.

Харюусалгата редактор
Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции г. Улан-Удэ, Каландарашвили 19. Телефоны: отв. редактора —3-44; отв. секретаря — 3-23; отдел партийной жизни — 7 - 55 — 2 зв.; Сельхоз отд. — 7-55; отдел писем — 5-07.

Типография НКМП. Уполномоченный Бурглавлита № 385